І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8746
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 169. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 10-го ВЕРЕСНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 10, 1964 No. 169. VOL. LXXI.

УРУҐВАЙ ЗІРВАВ ДИПЛОМАТИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ З КУБОЮ

ТІЛЬКИ МЕХІКО ПІДТРИМУЄ ЩЕ КАСТРА

Монтевідео, Уруґвай. — Уруґвайська Національна Рада, яка діє як голова крайового уряду, 8 вересня більшістю 6-ох до 3-ох голосів вирішила зірвати дипломатичні зв'язки з Кубою диктатора Кастра. Одночасно загострено посередні й безпосередні торговельні зв'язки з Кубою, дозволяючи на вивіз до Куби тільки ліків, харчів та лікарського влаштування. Цей експорт дозволений з огляду на здоров'я кубинського населення. Після зірвання дипломатичних зв'язків Уруґваю з Кубою — залишилось ще тільки Мехіко, яке має безпосередні дипломатичні зв'язки з Гаваною. Мехіканський уряд заявив, що він не зриватиме зв'язків із Кубою, бо його зв'язки з нею дають користь і Кубі і Мехіко. Канада не є членом Організації Американських Держав і втримує дипломатичні й торговельні зв'язки з Кубою. Організація Американських Держав 26-го липня прийняла резолюцію, в якій вимагала, щоб ті 4 латинські американські держави, які ще тоді мали дипломатичні зв'язки з Кубою (Чіле, Уруґвай, Мехіко і Болівія) в якнайкоротшому часі зірвали їх. Чіле зробило це 11-го серпня, Болівія 21-го серпня, а Уруґвай 8-го вересня. Під час нарад Уруґвайської Національної Ради 2 000 студентів і робітників протестували проти зірвання дипломатичних зв'язків з Кубою. Демонстрація була два бльоки від будинку, в якому засідала Рада. Демонстранти навіть кинули були кілька малих бомб проти поліції, але демонстрація ця не мала ніякого впливу на рішення Ради, яка діяла в дусі ОАД. Організація Американських Держав займалася справою Куби на домагання Венесуелі, яка оскаржувала Кастра в тому, що він висилав із Куби своїх аґентів та зброю до Венесуелі, щоб там робити замішання під час виборів. Рішення уруґвайського уряду майже вповні перевело ізоляцію Куби від решти латинських американських держав. Тут виявився вплив американського уряду, який змагає до того, щоб відокремити комуністичну Кубу від американського континенту і цим способом, політичними і економічними санкціями — змусити її до капітуляції принаймні в тому напрямку, що вона не зможе експортувати свого підривного комунізму на американський континент, як це вона старалася робити досі.

Нововибраний чілійський президент критикує Організацію Американських Держав

Сантіяґо, Чіле. — Вибраний у п'ятницю 5-го вересня чілійський президент Едуардо Фрай Монтальва заявив на пресовій конференції, що надходить той час, коли треба буде по новому розв'язати ті різниці, які заіснували між окремими державами цієї півкулі. На думку нововибраного президента треба буде в першу чергу повести спільну боротьбу проти соціяльної та економічної відсталости, яка існує в країнах Латинської Америки. На думку президента електа ОАД не виконує своїх завдань. Ця організація повинна більш динамічно та конструктивно розв'язувати політичні напруження між своїми членами та швидшим темпом реалізувати цілі Союзу для Поступу. Фрай має перебрати уряд президента 4-го листопада 1964-го року і після того він плянує наблизити ОАД до потреб життя. Між іншим, він плянує поновити спроби в цьому напрямку, щоб притягнути Кубу диктатора Кастра до ОАД. Кастро мав би дещо загострити своє відношення до комуністичних держав. Едуардо Фрай є членом Християнсько - Демократичної Партії, яка є помірковано ліва. Він переміг у президентських виборах марксиста Сальвадора Алленде, якого підтримували комуністи тому, що він є приятелем кубинського диктатора Кастра.

Гураґан Дора загрожує знищенням Флориді

Кейп Кеннеді, Флорида. — Вночі з вівтірка на середу, 8-го і 9-го вересня гураґан Дора наблизився вже так близько до Флориди, що Червоний Хрест рекомендував тисячам осіб залишити свої мешкання та втікати в безпечніші райони. Гураґан має силу вітру 125 миль на годину і посувається вперед зі швидкістю кільканадцятьох миль на годину. Дора вже спричинила смерть двох летунів фльоти, які евакували літаки, бо один літак розбився під час бурі. На летунській базі Кейп Кеннеді роблять всі приготовання, щоб якнайменші були втрати, коли гураґан навістить цю важливу летунську базу. Розмонтовують ракети і ховають їхні частини в безпечніших від вітру місцях. Люди втекли з надбережних домів, бо хвилі досягали вже до 10 стіп. Більше як 20,000 осіб не спали в своїх мешканнях. Побоюються, що гураґан може знищити цитрусові поля на Флориді. Літаки відлетіли в безпечніші місця, а кораблі відплили до певніших портів. Президент Джансон телефонував губернаторові Фаррісові Браєнтові, що він дасть Флориді всю потрібну допомогу з федеральних засобів у боротьбі проти гураґану.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Джансон** 3-го вересня підписав закон, згідно з яким понад 9 мільйонів акрів землі в 13-ох стейтах мають залишитися пустинями та незамешканими людьми й недіткненими цивілізацією. Ці акри землі — це гори й ліси, куди можна буде робити прогулянку, але не вільно буде їх зміняти та використовувати для економічних цілей. За схвалення цього закону йшла боротьба 7 років між прихильниками збереження пустинних красвидів та тими людьми, які хотіли б використовувати економічно ці терени при допомозі копалень та для користання з дерева в лісах. Найбільше цих теренів є на Заході ЗДА.

● **Департамент Праці** повідомляє, що в серпні цього року число затруднених виносило 72,104,000, а число незатруднених виносило 5.1 відсотка всіх робітних сил країни. В липні ц. р. цей відсоток був на 0.2 менший — 4.9. 1-го липня населення ЗДА виносило 191,334,000. Число безробітних збільшилося в серпні тому, що на ринок праці вийшла молодь зі шкіл.

● **Три протестантські журнали** „Ди Чирчмен", „Ди Вітнисс" і „Ди Юнайтед Чирч Геральд" висловилися проти кандидатури сенатора Беррі Голдвотера на президента ЗДА.

● **Палатна Підкомісія** в справах протиамериканської діяльности переслухувала студента Мартина Слейтера в справі незаконного виїзду 73-ох американських студентів до Куби. Слейтер організував цей виїзд молоді до комуніста Кастра. Під час переслухання 28-річний Лон Даневей приступив до переслухуваного та почав його бити, кричачи: „Ганьба Кастрові". Поліцисти з трудом вивели Даневея зі залі, який, як виявилося, є членом партії американських нацистів.

Проф. Богдан Гнатюк обраний на голову ОДВУ; Управу УЗХ очолила М. Квітковська

Лігайтон, Оселя ім. О. Ольжича. — З кінцем минулого тижня, від 5 до 7-го вересня тут відбувся з'їзд Організації Державного Відродження України (ОДВУ) і братньої Організації — Українського Золотого Хреста в ЗДА. До Центральної Управи ОДВУ вибрано: почесн. президент — проф. О. Грановський, голова — проф. Богдан Гнатюк із заступниками: С. Куропась, Я. Гайвас, і д-р Квітковський. Секретарем ЦУ вибрано д-ра В. Михайлова, орг. реф. — Р. Шраменка, культ.-осв. інж. Вариводу, пресовим — д-ра П. Стерча, фінан. реф. — О. Суховерського, скарбником — С. Стецика, реф. молоді — П. Дорожинського і членами управи — інж. М. Нича, д-ра М. Чаповського та П. Ґенгала.

Контрольну комісію очолив — В. Різник, а орган. трибунал, д-р Б. Левицький. У з'їзді взяли участь 64 делегати-електи, як і велика кількість членів ОДУВ із всіх осередків ЗДА. Можна ствердити, що на з'їзді ОДВУ в Лігайтоні наступила велика зміна під оглядом відмолодження Центральної Управи, як і під оглядом людського складу, що дістав своє примінення у заступленні різних конструктивних сил цієї Організації. Український Золотий Хрест вибрав свою Головну Управу в такому складі: голова М. Квітковська, м. голова — П. Різник, А. Левкут і А. Куделя. Секретаркою стала пані Ірина Варивода, а референтками і членами ГУ пані: С. Семеґен, д-р. С. Карпінська, М. Попович, А. Карабіневич, О. Ґенгало, Р. Куделя, Н. Іванів, Г. Левчук, М. Кукіз, М. Величко, Л. Круптка, М. Лехицька і М. Варвара.

З'їзди вітали і були його учасниками репрезентанти з ІСНО, а це з Канади М. Плав'юк, М. Селешко і д-р З. Книш, а з Аргентини д-р М. Мушинський.

На з'їзд наспіло багато привітів від визначних особистостей та організацій з ЗДА, Канади, Півд. Америки та Европи. Український Народний Союз репрезентував на цьому з'їзді гол. радний Іван Одежинський із Філядельфії.

В рямках з'їзду відбувся здвиг - маніфестація на вшанування 25-ліття проголошення самостійности Карпатської України. Цим здвигом проводив д-р В. Комаринський, а відповідні привіти і доповіді виголосили пп.: президент УНР д-р С. Витвицький, д-р О. Грановський, д-р В. Шандор, д-р С. Росоха і п. Ю. Ревай. В мистецькій частині виступали пп. Г. Андреадіс, О. Комаринська і хор з Лігай Белі.

Канадійський Парлямент вшанував пам'ять Тараса Шевченка

Оттава. — Палата Громад Канади офіційно вшанувала пам'ять великого українського поета — борця за свободу, Тараса Шевченка, коли 31 серпня достойний М. Мандзюк, консервативний посол з Маркет, звітував про урочистості з нагоди 150 - річчя народження Т. Шевченка. Він також розповів на цій сесії, що відбувалась під головуванням виконуючого обов'язки прем'єра мін. Пікерстіла, про пляновані українською групою масові святкування, що вже відбулися, коли пишемо ці рядки, у Вінніпеґу, біля підніжжя пам'ятника Кобзареві, в днях 5 - 7 вересня. Міністер транспорту, п. Пікерсґіл, який саме тоді заступав прем'єра, підтримав звітування посла М. Мандзюка, підкресливши, що цього року вшановують Тараса Шевченка всі ті, що змагаються за свободу, відзначаючи його як світового поета.

Українські вчені взяли участь у Світовому Конґресі Літератури у Швайцарії

Фрайбурґ, Швайцарія. (П. С.). Тут відбувся в днях 31 серпня до 5 вересня 1964 четвертий Світовий Конгрес Порівняльної Літератури при участі понад 350 делегатів із різних країн. Українську науку, а зокрема УВАН у Канаді, заступали проф. К. Біда з Оттави й проф. Яр. Рудницький з Вінніпеґу, обидва з доповідями: про Шекспіра в слов'янських літературах (д-р Біда) про українську літературу в Канаді (д-р Рудницький.) Цей останній дав характеристику творчости таких авторів, як О. Івах, Т. К. Павличенко, І. Киріяк, О. Луговий, а з живучих М. І.Мандрика, М. Лазечко - Гаас та ін. На цій доповіді був приявний і брав участь у дискусії амбасадор Канади Е. Ґарно з Берну. З уваги на 150 - річчя Шевченка, в обох доповідях відмічено творчість Шевченка, а зокрема його вплив на українську літературу в Канаді й згадано появу перекладу Андрусишина - Кірконнелла в Торонті в 1964 р.

На міжнародній виставці новішої літератури були виставлені праці про Шевченка, зокрема видання УВАН у Канаді, як теж деякі праці новішої публікації з шекспіріяни І. Костецького. Між приявними роздано деякі видання й проспекти УВАН у Канаді. На Конґресі вражала неприявність українських учених і літераторів із України як теж із зах. Европи та ЗДА

Відділи УНС у Вінніпеґу відбули наради, плянують нову акцію

Вінніпеґ, Канада. — Минулої п'ятниці, 4-го вересня, тут відбулися загальні збори урядів і членів 445 і 495-го місцевих Відділів Українського Народного Союзу, на програмі яких були справи теперішньої ювілейної організаційної кампанії, відзначення 70-річчя УНС, реорганізація Окружного Комітету Відділів УНС на Західню Канаду і т. п. У нарадах, що їх відкрив секретар 445-го Відділу й організатор УНС п. Геврик та якими проводив п. Бабій, взяли участь гол. предсідник УНС Йосип Лисогір і головний контролер інж. Вол. Коссар. П. Й. Лисогір при цій нагоді вручив п. Геврикові золоту медалю о. Григорія Грушки в признання його організаційних заслуг. Під час минулорічної організаційної кампанії, яка відбувалася з нагоди 70-річчя „Свободи", п. Геврик здобув для УНС понад 50 нових членів. Рішено відзначити 70-літній ювілей УНСоюзу окремою імпрезою в неділю, 4-го жовтня ц. р. Програма цієї ювілейної імпрези включатиме концерт хору УНО, виступ танцюристів МУН та ін. Ювілейну промову виголосить гол. секретар УНС д-р Ярослав Падох.

ДЛЯ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ В ЗДА

Ми заявляємо на цьому місці, що в церковних справах якогонебудь характеру нікому не давали дозволу на збирання підписів.

† *Амврозій*,
Митрополит
† *Йосиф*,
Стемфордський Єпископ
† *Ярослав*,
Шикаґівський Єпископ

● **Новим президентом Міжнародного Червоного Хреста** у Женеві став полковник Самуель Александр Гонар, колишній командант швайцарського корпусу, в останньому часі професор Інституту Міжнародних Студій в Женеві. Полковник Гонар був останніх три роки членом Ради Міжнародного Червоного Хреста.

Католицька Церква злагіднила становище в справі подружжя духовників

Рим. — 44-річний римо-католицький священик Моріс В., француз, отримав в квітні ц. р. дозвіл від Папи Павла VI виступити з священичого стану та одружитись, беручи католицький шлюб і залишившись надалі з своєю дружиною в рядах католицької пастви. Він одружився в травні ц. р., але ця справа виявилась щойно тепер, коли той француз зламав дане духовним властям приречення, що він мовчатиме. В листі до французького кардинала він виправдував свою недискретність аргуметом, що рішення Папи в його справі повинно облегшити наближення між католиками і православними. Хоч той французький священик перейшов на цивільний стан, проте Тайни Священства не може анулювати навіть Папа. Ото ж формально Моріс В. залишився духовником і у випадку негайної потреби має право — чи навіть обов'язок — уділяти вмираючому Святе Причастя. Це рішення Папи вважається дальшим доказом на глибокі зміни у підході Католицької Церкви до різних проблем.

Після Тореза й Толіятті — також голова компартії ЗДА померла в Совєтах

Москва. — У вівторок 8 вересня з великою парадою похоронено тимчасово біля мурів Кремля Єлисавету Дж. Флинн, 74-літню лідерку американської комуністичної партії. Є. Дж. Флинн померла в Москві в минулий вівторок. Леонід Ільїчев, голова еспанської комуністичної партії Долорес Ібаррурі й інші комуністичні „достойники" прославляли померлу, як піонерку комуністичного руху в „країні великих мільйонерів". Між приявними був також Нікіта Хрущов. Між тими, що несли на раменах урну з попелами померлої, була й дружина Хрущова Ніна. Біля урни складено кількадесять вінків, а жалібні марші грала військова оркестра. Урну перевезуть літаком до Шикаґо, де на Вальдгаймському цвинтарі похоронені головачі американських комуністів. Цікаво, що недавно помер в дорозі до Москви французький комуністичний лідер Моріс Торрез, а зараз потім італійський лідер компартії Пальміро Толіятті. Кілька днів тому совєтська преса різко накинулась на американських комуністів, як бездарних і нездатних впливати на хід політичного життя в Америці та, зокрема, на найближчі вибори.

Східня Німеччина облегшила справу відвідин кревних у Західній Німеччині

Берлін. — Єпископ Моріц Міценгайм в Східній Німеччині звернувся був в минулому місяці до східньо-німецького комуністичного диктатора Вальтера Ульбріхта з просьбою, щоб той злагіднив сувору заборону для всіх мешканців Східньої Німеччини — виїздити до Західньої Німеччини та Західнього Берліну, за вийнятком урядових делеґацій. Тепер той єпископ дістав відповідь від Ульбріхта, що дозволяється на відвідини своїх кревних і приятелів в Західньому Берліні і в Західній Німеччині всім, що мають вік, в якому могли б іти на пенсію, себто жінки в 60 та мужчини в 65 році життя. Молодшим східньонімецькі комуністи бояться давати дозвіл на виїзд, припускаючи, що більшість таких молодих відвідувачів більше не вернулась би і на тому потерпіла б східньонімецька продукція, де бракує робітних рук. Це облегшення справи комунікації осіб між Східньою і Західньою Німеччиною прийшло безпосередньо після звільнення з східньонімецьких в'язниць коло 4.000 політичних в'язнів, західніх німців. Всі вони від'їхали до Західньої Німеччини. Гадають, що між західніми і східніми німцями ведуться тайні переговори для відпруження атмосфери між двома частинами поділеної Німеччини. Німецькі комуністи дістали наказ з Москви не робити нічого, що погіршувало б теперішню міжнародну ситуацію.

Югославія і Румунія будують греблю на Дунаї

Београд. — В минулий понеділок югославський президент Тіто і румунський прем'єр Джорджію Дей стрінулись спершу по югославському, потім по румунському боці ріки Дунаю на церемонії відкриття спільної будови греблі і водної електрівні біля так званих Залізних воріт Дунаю. Замість тимчасового понтонного мосту, що його в тому місці збудували румунські військовики, має там постати — також спільними югославсько - румунськими зусиллями, перший великий модерний міст.

Британія продає Совєтам фабрику

Лондон. — В минулий понеділок на окремій церемонії, на якій було 25 совєтських делегатів, підписано британсько - совєтську торговельну умову, за якою три британські промислові компанії зобов'язались збудувати й вивінувати повністю машинами впродовж найближчих чотирьох років велику фабрику синтетичних виробів. Фабрика охоплюватиме 50 акрів біля Красноярска і затруднюватиме 3.500 робітників.Ця трансакція коштуватиме коло 84 мільйони дол., на які Совєти дістають довготерміновий кредит. У тій фабриці вироблятимуть текстильну матерію звану „дакрон". Водночас Совєти переговорюють про купно в Британії штучних добрив на 140 мільйонів дол., також на довготермінові сплати.

● **Совєтська преса промовчує**, що Нікіта Хрущов офіційно висловив готовість поїхати з відвідинами до Західньої Німеччини. Большевики, мабуть, ще придумують, як приготовити совєтських громадян на вістку, що большевицький „вождь" відвідуватиме „мілітаристів, імперіялістів-реваншистів" і „палячів війни", як він називає постійно керівників Західньої Німеччини.

Українка перемогла на конкурсі інженерів у Бразилії

Курітиба, Бразилія. — Американська велика фірма „МММ" у Сантос, Парана, потребувала декількох інженерів. У проголошеному конкурсі взяли участь 100 інженерів, між ними єдина дівчина — інж. Мирослава Мак, донька письменниці Ольги Мак. З усіх учасників конкурсу, бразилійських інженерів, було відібрано тільки 5 осіб, між ними й інженера - хеміка Ярославу Мак, яка вже розпочала у тій фірмі свою працю. Це друга українка, яка здобула високе становище у Бразилії. поруч із поеткою Вірою Вовк, котра викладає чужоземні мови в Католицькому університеті у Ріо - де - Жанейро.

БРИТАНІЯ ПЕРЕКИДАЄ ВІЙСЬКО З ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ НА МАЛЯЇ

Бонн. — Британія почала в минулий вівторок 8 вересня навантажувати на транспортні літаки частини своєї армії, стаціонованої в Надренії і північно - західній Німеччині. Британія має там кругло 55.000 вояків, з-посеред яких рішила яких 1.000 вояків перекинути до Сінґапуру на південному шпилі Маляйського півострова з уваги на загрозу, яка настала збоку Індонезії. Навантажено 22-ий Легкий оборонний летунський полк, — британські транспортові літаки всилі перекинути на Маляї 1.000 вояків впродовж 48 годин. В Сінґапурі переведено масові арештування між тамошніми китайськими й маляйськими комуністами, які — діючи за вказівками з Джакарти й Пейпінґу — спровокували заворушення, у висліді яких було 13 вбитих і кількасот ранених. Маляйзійські власті твердять, що ті заворушення заплановано на той сам час, коли Індонезія скидала на Маляйський півострів на парашутах саботажистів і підривників. Індонезійський президент Сукарно заповів, що Індонезія піде до „наступу" проти Маляйзії з метою „знищити" її. Водночас головний командант індонезійських збройних сил ґенерал Абдуль Гарріс Насучіон признав, що Індонезія вже від довшого часу перекидає на Маляї і Борнео своїх парашутистів для інфільтрації і ведення партизансько - революційних актів. Маляйзія зголосила в минулому тижні формальну скаргу до Ради Безпеки проти Індонезії за збройну аґресію, якої Індонезія допустилась, скинувши на Маляйський півострів кількома разами парашутистів. Маляйзійські поліціянти і військовики вбили поранили і схопили в полон кількадесять індонезійських вояків.

Окрема делеґація, що прибула до Ню Йорку на засідання Ради Безпеки, привезла чимало доказового матеріялу на ведення проти Маляйзії неспровокованої аґресії. Індонезійський президент Сукарно намагається відвернути увагу свого народу від внутрішніх господарських турбот криком про загрозу збоку „британських імперіялістів", які ніби створили Маляйзію, як параван для власного імперіялізму. Нова Зеляндія вислала в допомогу Маляйзії відділ поліції, який активно співпрацює у побоюванні і виловлюванні індонезійських парашутистів.

Комуністичні повстанці створили в Конґо власний „народний" уряд

Леопольдвіль. — Комуністичні партизани, які діють під фірмою Комітету Національного Визволення, проголосили на зайнятих ними теренах „народну" республіку з власним президентом і урядом. Тим новим президентом став Крістоф Ґбеньє, звеличник першого конґолійського прем'єра Патріса Люмумби, що його вбито у 1961 році. Столицею цієї нової „республіки" є тепер Стенлівіль, велике місто у східній частині Конґа, що його комуністичні партизани зайняли з початком серпня цього року. Фактичну владу на зайнятих комуністами конґолійських землях має виконувати „міністер військових справ" Ґастон Еміль Сумяльот. Про ситуацію на внутрішньому фронті в Конґо надходять суперечні вісті — одні про дальші воєнні успіхи комуністичних партизанів, інші про успіхи державного конґолійського війська. Тим часом на конференції 34-ох африканських міністрів закордонних справ в Аддіс Абебі ворожі теперішньому конґолійському режимові Малі, Єгипет, Альжир і Ґвінея зголосили резолюцію про створення нового провізоричного уряду в Конґо, про перемиря між вюючими сторонами і „невтралізацію" конґолійської армії. Прем'єр Мойсе Чомбе напевне відкине ту пропозицію, яка явно сприяє комуністичним партизанам. Етіопія і Ніґерія радіби вислати свої війська для боротьби проти комуністичних партизанів в Конґо, але не хочуть робити це всупереч волі і настроям більшости інших африканських держав, ворожих прозахідньому режимові прем'єра Мойсе Чомбе.

Міністри 34-ох африканських держав нараджуються про Конґо

Аддіс Абаба. — В минулу суботу 5 вересня розпочалась в столиці Етіопії конференція 34-ох африканських міністрів зак. справ, скликаних для розгляду ситуації в Конґо і вирішення, яке становище зайняти до тамошньої партизанської війни. Конференцію відкрив етіопський монарх Гайле Селяссі, який заявив, що африканські країни не можуть байдуже ставитися до 4-річного хаосу в Конґо, який від недавна перетворився в нову гостру кризу внаслідку революційно - партизанського руху. На цю конференцію прибув також конґолійський прем'єр Мойсе Чомбе у проводі 58-членної делеґації, але прибули також представники партизанського руху, головно лідер конґолійських політичних втікачів, комуністів та їх поплентачів, звеличників вбитого першого прем'єра Конґа, Патріса Люмюмби. Тому, що різні африканські держави мають власних повстанців-партизанів, то вони одверто не можуть підтримувати бунтарів проти режиму Мойсе Чомбе, дармащо сам Мойсе Чомбе не користується симпатіями, як ніби надто слухняний у відношенні до Бельгії і Америки. Мойсе Чомбе заявив, що він відішле геть всіх білих наємних вояків, як дістане поміч від країн африканських.

У СВІТІ

● **37-річного альжирського полковника Мохаммеда Чаабані**, одного з недавніх керівників арабсько-альжирської війни проти Франції та звеличника теперішнього диктаторського президента Альжиру Ахмеда Бен Белли, розстріляно в минулому тижні за спробу військового повстання проти режиму Бен Белли. За день раніше розстріляно 5-ох інших учасників тієї революційної змови.

● **Британський актор Пітер О'Тул**, який вславився у головній ролі у фільмі „Лоренс з Арабії", сидів з британською акторкою Варварою Стіл в одній каварні в Римі, коли принагідні італійські аматори - фотографи так їм надокучували, що О'Тул схопився і побив одного такого. Справа опинилася в поліції.

● **На Кіпрі** вкрадено два панцерні авта війська Об'єднаних Націй. Кожний з тих возів мав по важкому скорострілі і два мінномети. Вони „зникли" у порті Фамаґуста. Преса натякає, що члени місії ОН на Кіпрі не сумніваються, що вкрали їх кіпрські греки, які воюють проти кіпрських турків, але кіпрсько-грецький уряд вмиває руки.

● **Два японські вояки** ще від другої світової війни все ще скриваються в джунґлії на тихоокеанському острові Ґуам. Їх бачили з довгим волоссям і бородами по пояс, худих і майже голих, але не можна було їх піймати ані порозумітись з ними. Ті два колишні японські вояки все ще не знають, що скінчилася світова війна.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

На порозі нового сезону

Надруковані в попередньому останньому числі „Свободи" вістки про численні з'їзди, наради й імпрези американських та канадійських українців упродовж трьох днів великого кінця тижня 5 - 7 цього місяця кидають жмут світла на ту громадську активність розсіяних у діяспорі українських людей, яка є найкращим доказом їхньої живучости та їхньої творчої вартости.

Благословення Колеґії св. Василія у Стемфорді — черговий доказ збагачування українського науково - виховного сектора, при чому ця нова станиця дбатиме за збільшування кадрів молодих високоосвічених духовників. Спілка Української Молоді відбувала свій здвиг в Елленвілі, старші пластуни переводили наради в Іст Четгемі, в Лігайтоні в Пенсилвенії маніфестаційно святковано 25-річчя державности Карпатської України. Організація Оборони Лемківщини мала зустріч своїх членів у Ветерліт в стейті Ню Йорку, у Вінніпеґу в Канаді відбулись величаві Українські Дні під протекторатом Комітету Українців Канади, у Дітройті в стейті Мишиґен нараджувались делеґати Братства кол. вояків 1 Української дивізії, Лікарське Т-во започаткувало діловий сезон сходинами членів Метрополітальної округи Ню Йорку, Наукове Т-во Шевченка відкриває осінньо - зимовий сезон своєї діяльности нарадами своєї Головної Управи в цьому тижні, — великі спортові змагання на Союзівці знову зібрали туди велике число нашої молоді, а в кількох передових відпочинкових оселях, з Союзівкою у проводі, відбувались концерти видатних наших артистів і артисток. І це все тільки впродовж кількох днів з початком вересня цього року.

В умовинах ворожого окупаційного режиму творче життя в Україні мусить розвиватись у рямцях, приписаних і сторожених комуністичною партією з московського центру. Безумовно, тамошні діячі української культури творять все нові вартості і намагаються розтягати і розширяти накидувані їм рамці, проте немає там місця для вільної громадської думки і для творення будь-яких суспільних організацій. Вільну українську думку й творчого українського духа в різних ділянках життя можна проявляти без будь-яких обмежень і перешкод тільки поза Україною. Цю трагічну ситуацію народу стараються українські поселенці в різних країнах світу використовувати в двох напрямках: для поширювання в широкому світі правди про Україну й змагання українців до волі для приєднування Україні приятелів, — та, поруч із цим, для творення тривких вартостей української культури. Це не легка справа серед моря незнання і байдужности до української визвольної справи серед не-українців, на яких впливає ворожа українській справі явна і скрита акція Москви та всіх її прислужників. Це нелегка справа також тому, що треба водночас боротися за збереження своєї національної субстанції, виставленої на асиміляційний вплив чужомовного середовища.

Під кутом цих труднощів треба розглядати й деякі від'ємні риси українського життя поза Україною, які — на тлі цих умовин — є природним явищем. Бо в принципі й основі українська спільнота у вільному світу не тільки не нидіє, але цілком навпаки, росте і розвивається та творить все нові й більші вартості. Президент Айзенгавер, відкриваючи пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні, висловив надію, що величавий український „похід від тіні монументу Вашинґтонові до стіп пам'ятника Тарасові Шевченкові запалить новий світовий рух у серцях і умах, присвячений незалежності і волі всіх народів". Активність українців в Америці і Канаді свідчить, що вони рішені цей похід і цей рух продовжувати.

Три нові „укази"

Централізм — прикметна риса кожної імперіялістичної потуги, а вже особливо Росії, чи, правильніше сказавши — Москви Узурпувавши владу в примусово, під баґнетами створеному Совєтському Союзі, комуністична Москва маневрує між централізацією і децентралізацією, достосовуючись до зовнішнього і внутрішнього тиску. Ленін децентралізував владу, бо Москва ще не була тоді досить міцною, як панівний центр пофарбованої на червоно Російської імперії. Сталін провадив централізацію влади, відбираючи в союзних республік багато прав. Коли ж СССР опинився в ході другої світової війни на краю безодні — Сталін розпочав децентралізацію і, під тиском обставин, створення ОН і тиском з середини, з України — пішов на децентралізацію. Хрущов добився до влади в Кремлі під прапором більшої децентралізації та обіцянок „інородцям" дати більше національних і культурних прав у їхніх республіках.

Після того, як Хрущов розправився із так званим „колективним керівництвом", йому вже не були пекуче потрібні „нацмени". Знову поставлено карту на найдійнішу силу комуністичної імперії російкий великодержавний шовінізм. До небаченої ще русифікації, всіляко інспірованої „інтернаціоналістами" з імперіялістично-шовіністичної Москви, недавно приєдналися три „укази" Президії Верховного Совєту СССР, скеровані на дальшу централізацію економіки, науки, судівництва, фінансів. Всі наслідки праці поневолених народів мають лежати в кишені Москви, а вже потім, як особливу ласку, центральний уряд може щось дати тій чи іншій республіці, абож зовсім не дати. Відповідно до указів з центру — Президія Верховного Совєту УССР перетворила 24 лютого ц.р. Державний Комітет Ради Міністрів УССР для координації науково-дослідних робіт із республіканського — в союзно-республіканський. Таку ж централізаторську операцію проведено і 15 березня з Міністерством Торгівлі УССР, яке перетворили з національно-республіканського в союзно-республіканське. Після ліквідації Міністерства Юстиції УССР, як і в деяких інших республіках СССР, функції того міністерства передано спеціяльній комісії Верховного Суду СССР у Москві. Це не лиш вияв недовір'я Москви до українського, хоч і як обмеженого, республіканського судівництва. За такою постановою криється і великий символ: все в „наших руках", включно з юстицією. Про ліквідацію Міністерства Юстиції Української ССР згадало Київське радіо 26 червня ц.р.

І ще один, найновіший централізаторський крок Москви. Ось цитата з „Радянської України" з 12-го серпня: „10-го серпня у Кремлі під головуванням депутата Г. Воробйова відбулося засідання комісії... для розробки пропозицій про порядок і розміри відрахувань з прибутків колгоспів у централізований фонд соціяльного забезпечення колгоспників, у зв'язку з прийняттям закону про пенсії і допомогу членам колгоспів". Та комісія „розглянула питання, в якому порядку провадити відрахування від прибутків колгоспів у централізований союзний фонд соціяльного забезпечення колгоспників". Іншими словами — як стягати з колгоспів поневолених республік „контрибуцію" чи „ясир", як за рахунок урожайної України латати діри в економіці самої Російської Федерації, де в багатьох колгоспах взагалі не буде чим платити пенсії. Новий натиск централізаторів не віщує нічого доброго, але він повинен викликати ще більше згуртування вільних сил України поза Батьківщиною.

ЯСНИЙ ПРОМІНЬ НАДІЇ

СЛОВО МИТРОПОЛИТА АМВРОЗІЯ СЕНИШИНА

виголошене під час торжества з приводу 25-ліття Колеґії св. Василія в Стемфорді та благословення її нової будови дня 7го вересня 1964-го року.

„Коли Господь не збудує дому, — дарма трудяться будівничі"
(Пс. 127, 1)

Цього місяця минає 25 років, як страшна воєнна хуртовина другої світової війни прошуміла над світом, вбиваючи мільйони людей та плюндруючи вікові надбання і людське майно. Минає чверть століття, як воєнний буревій ударив з великою рушійною силою безбожних ворогів по Українській Католицькій Церкві і Українському Народові, ліквідуючи його Церкву та переслідуючи її Ієрархів, Духовенство та Вірних. Минає 25 років, як шаліючий буревій потряс основами української Нації, а сотки тисяч українців розкинув по всьому світу.

У цій добі повоєнного катаклізму, суспільних заворушень та воюючого атеїзму годиться підкреслити позитивну сторінку творчої праці Української Католицької Церкви в ЗДА. Минає 25 років, як перший український католицький Екзарх, бл. п. Кир Константин Богачевський, бачачи до якої страшної руїни доводять безбожні вороги нашу Цекрву й український Нарід, наші культурно - освітні й наукові осередки на рідних землях, заснував тут вищу научну інституцію, Колеґію св. Василія Великого. Для цеї Колеґії виборов покійний Владика право надавати наукові ступені. За час 25 років існування Колеґії, вийшли з неї ряди священиків та різних професіоналістів з вищою освітою. А розвивалась вона під проводом теперішніх Владик та при співпраці духовенства і професорів, як духовних, так і світських. Сьогодні, святкучи срібний ювілей Колеґії св. Василія та благословлячи її величню будівлю, щиро дякуємо Господеві за всі дотеперішні ласки, якими Господь обдарував цю нашу заслужену научну установу.

Ці два, тісно пов'язані із собою торжества, 25-річчя Колеґії св. Василія і благословення її нового дому, які святкуємо сьогодні, в День Праці, пригадують нам слова Псальмопівця, записані в Св. Письмі: „Коли Господь не збудує дому, — дарма трудяться будівничі" (Пс. 127, 1). Наведені слова Св. Письма переконують нас у тому, що структура наших організацій, товариств і громад не може встоятись без релігії і моралі. Релігія і мораль — це ті чинники, що розвивають і зміцнюють кожну родину, організацію, товариство й громаду. Чим є релігія і мораль в житті українського народу, добре оцінили большевики, тому намагаються знищити їх у серцях нашого народу. Вони знають, що знищивши релігію і мораль в українському народі, знищать нарід і його Церкву.

Сумні вістки, що пробиваються до нас через залізну заслону, потверджують страшну дійсність нашого народу. Там нема ні свободи слова, ні свободи визнавання Бога. Не мають свободи наші поети, ні письменники. Там панує страшний терор і матеріяльна нужда. А кому не відомі полькання мозків, чим змушують жертву терору мовчати або прославляти большевицький рай? Чим стала Україна, колись текуча медом і молоком? На це дають відповідь не ті туристи, яких водили по місцях, наперід приготованих, але ті нещасні родини, що залишились на рідних землях, які в розпучливих листах описують свою нужду, голод і холод. Тому то ми, українці-католики на вільній землі Вашингтона не можемо байдуже йти шляхом нашого життя, але кожний з нас має докинути цеголку під релігійно - моральну будівлю українського народу, з його національними і церковними традиціями у наших школах, колеґіях і семінаріях .

Беручи до уваги останній комуністичний експеримент на живому тілі українського народу, доводиться з прикрістю ствердити, що в тому експерименті, на жаль, беруть участь не тільки чужі, але й свої. Здавалося б, що деякі навіть визначні одиниці з нашого суспільства скористають із кривавого досвіду українського народу і стануть на правильний шлях співпраці з Українською Католицькою Церквою і народними організаціями, та дійсність показує щось іншого. Кажуть, що в усіх середовищах нашого переселенчого життя трапляються одиниці, з притаєними завданнями. Вони підсуваються до нашої Церкви з різними прихованими замірами, щоб її, як казав Шевченко, приспати й окрадену збудити.

Большевики своїми засудами смерти, які виконували над нашими народними провідниками, не послабили ні релігійної ні національної сили народу, а ще більше його зміцнили й об'єднали. Не осягнувши свого, вони починають вдаряти по струнах задушевних бажань українців-католиків, хоч їх братів на рідних землях жорстоко переслідують. Та маємо в Бозі надію, що свідомі українці - католики, які люблять свою Церкву і свій нарід, не дадуться зловити в пастку большевицьких аґентів, які прикривають свої задуми навіть релігійно - патріотичними кличами, ні не дадуть обманути себе пропаґованим каїновим братерством, не повірять у пропаґовану надбудову нашої Церкви. Вороги знищили нашу Церкву на рідних землях і хочуть її знищити й тут. Хто йде за їх кличами, цей не є будівничим нашої Церкви. Ми будували й будуємо нашу Церкву за плянами і волею Небесного Будівничого, Божественного Спасителя, Господа нашого Ісуса Христа, Основника Вселенської Церкви та Царя неба і землі, що є Наріжним Каменем кожної суспільної будови. Без цього краєугольного Каменя не буде що підкласти під фундамент відродженого українського народу, бо відродження України без Христа і Його науки є неможливе. Всебічне впорядкування життя нашого народу без духових, моральних і культурних принципів християнської релігії — це річ не до здійснення.

Тому уважаємо, що нинішні торжества: 25-річчя існування Колеґії і благословення її нової будівлі є тим ясним променем потішаючої надії, що з Христом переможемо все лихо.

В цій надії бажаю висловити всім Вам, Високопресвященні Владики, Високопреподобні і Всечесні Отці, Достойні Відпоручники церковних і народних Організацій та всім присутнім, щиру подяку від покійного Митрополита Кир Константина, теперішнього Владики Стемфорду, Кир Йосифа, і від мене, за всі Ваші труди й щедрі пожертви на цю величну будову, якої готові мури сьогодні благословимо. Я свято переконаний у тому, щи Ви й далі будете допомагати цій научній інституції своїми молитвами і пожертвами, щоб за Божим благословенням і при Вашій моральній допомозі з цеї Колеґії св. Василія виходили справжні будівничі християнських характерів нашої молоді і народу. Амінь .

Роман С. Голіят

ДЕРЖАВНА СТРУКТУРА ТА ВИБОРЧА СИСТЕМА ЗДА

Дня 4-го липня 1776-го р. Континентальний Конґрес проголосив Декларацію Незалежности від імени 13-ти держав (стейтів). Найбільш ліберальну конституцію, ще й до сьогодні передову в світі, ухвалено 17-го вересня 1787-го року. Вона прийшла на місце давнішого основного закону ЗДА Статтей Конфедерації (Articles of Confederation) з 1781-го року. 30-го квітня 1789-го року склав присягу перший президент ЗДА, Джордж Вашингтон.

Спочатку ЗДА творили лише (1778 - 1787 рр.) союз держав (confederation), а щойно пізніше справжню сою з н у державу (federal state). Союз держав є міжнародно - правним об'єднанням поодиноких держав для ведення певних спільних політичних заходів, а союзна держава є одночасно і союзом окремих частин-територій і суцільною державою. Її правною підставою не є міжнародно - правний договір, а лише державно - правна конституція. 50 держав (стейтів) членів цієї союзної держави є пов'язані між собою своєрідною децентралізаційною системою. В основному лучить їх одне: Президент, Найвищий Суд, Конґрес, військо, монетарна система та центральне ведення закордонних справ. В багатьох інших справах поодинокі держави (стейти) є від себе незалежні; вони самі здійснюють у цих справах державну владу. Саме тепер, коли президент Джансон підписав закон про рівноправність неґрів т зв. "The Civil Act of 1964" — південні стейти твердять, що це внутрішня справа стейтів.

Підметом державної влади ЗДА є згідно з постановою конституції з року 1787-го "The People of the United States", ц. зн. ціле населення всіх американських держав (стейтів), які — кожна для себе мають рівнож демократичну форму правління. Під цим оглядом конституція ЗДА погоджується з наукою Монтескіє: „Союзна держава повинна складатися з держав цієї самої природи а саме, з республік".

ЗДА належать до катеґорії т. зв. репрезентативних республік, в яких обов'язує засада посередньої демократії. Нарід виконує свою державну владу за посередництвом встановлених органів законодавства, адміністрації та судівництва. Законодатна влада лежить в руках Конґресу, який складається з Палати Репрезентантів (Сойму) і Сенату (House of Representatives and Senate). Сенат складається із сенаторів, вибраних загальним голосуванням, по двох із кожного стейту, на час 6-ти років.

Членів Палати Репрезентантів вибирає населення поодиноких стейтів на час 2-ох років, згідно з постановами дотичних краєвих законодавств.

Кожний конґресмен має право забирати голос в усіх справах, але не довше як одну годину. Сенатори використовують нераз необмежене право часу на обструкцію "filibuster" проти проєктів, які їм не подобаються. В таких справах звичайно приходить до компромісу.

Верховним керівником адміністративної влади є Президент ЗДА, якого вибирають що чотири роки. Кандидат на президента мусить бути народженим в ЗДА, ніколи не молодший за 35 років. Кандидати на президентів прив'язують велику вагу до виборчої кампанії, маючи нагоду зустрічатися безпосередньо з громадянами, переконувати їх про слушність своїх позицій, бо від підтримки виборців залежить успіх кандидата. Передвиборча кампанія і плятформа є дуже важливою. Ці власне передвиборчі конвенції є справжнім рушієм у політиці — вони є голосом і дією політичної партії. Включення України в цьогорічну республіканську плятформу доказує про великий вплив в цій партії американців українського походження.

Активними членами партій є дуже малий відсоток населення і самі партії проявляють дуже малу активність.

Остаточний вибір Президента переводять електори, яких покликується згідно з постановами обов'язуючих законів. Це перестаріла форма, якої придержуються для традиції, бо ж на ділі вибирає президента нарід, а не електори. Президент є найвищем вождем усіх військових сил ЗДА, має право при конституційнім співділанні Сенату — підписувати договори з іншими державами та призначувати керівників відділів федерального уряду та дипломатичних представників закордоном. — Дбає про правильне виконування законів, предкладає Конґресові різні законопроєкти, або сам з'являється з „посланням про стан Унії" (звіт про політичний стан всієї держави) чи з іншими справами.

Виповідження війни прислуговує виключно Конґресові. Безпосередній вплив Президента на федеральне законодавство обмежується до суспензивного (принципіяльного) права, успішність якого одначе можуть ухилити кваліфіковані ухвали більшости палат. Властива законодавча ініціятива належить до обох палат Конґресу, хоча посередньо адміністративні чинники мають немалий вплив, підготовляючи всі потрібні дані для нових законів.

Другий Конґрес ЗДА ухвалив 1792-го року, що на випадок смерти Президента, який був передше віце - президентом, його місце займає президент Сенату, а далі президент Сойму (Speaker of the House), а недавно ще додано: державного секретаря а опісля інших секретарів уряду.

В мирних часах центральною установою, яка рішає про всі найважливіші справи, є — Конґрес. Він вирішує всі проблеми більшістю голосів.

Судейська влада лежить в руках незалежних судів.

В кожній виборчій кампанії в ЗДА, ведуть провід дві головні партії: Республіканська і Демократична, т. зв. двопартійна система ЗДА. Кожна партія виставляє список своїх кандидатів на сенаторів і конґресменів. Кожного першого вівтірка, після першого понеділка місяця листопада припадає виборчий день, тобто — "Election Day."

Леся Лисак

Мініятюри життя

Є дрібні речі, яких чомусь не можна забути і яких так бракує в нашому теперішньому змеханізованому житті. Ці речі — мініятюрні — і може саме тому розгубились десь по кам'янистих шляхах еміґраційної мандрівки. А що вони були такі зворушливі і гарні, стає жаль, що їх вже немає...

Ви пригадуєте собі, як колись дома, під час Служби Божої йшли „старші браття" з тацою? — Попереду йшов „старший брат" із свічкою, такою солідною, господарською. Прислонюючи долонею полум'я свічки, він ступав з якоюсь небуденною повагою, рівним, певним кроком, а на його обличчі малювалось дивне зосередження, немов би він виконував якийсь ритуал. Полум'я свічки мерехтіло тремтливо, а віск скапував прозорими сльозинками... За ним так само спроквола і достойно йшов „старший брат" „з тацою", покритою обов'язково білою скатертиною. І було щось святочного у цій білій скатертині, щось, що символізувало „Жертву на Боже" — і престол... Падали дрібні монети „на тацу", а „старший брат" похиляв в поклоні голову і казав кожному — від малої дитини до старця — „Бог заплать". Від цих двох слів зразу ставало так ясно, так радісно на душі, немов від доброї вістки. — Ви бачили, як спрацьовані руки старих жінок вимотували із вузлика хустини мідяки, як обережно, з намащенням клали їх на „тацу", хрестилися і починали гарячійше й голосніше шепотати молитви. Хто зна? Може ця свічка була для них якимось тільки їм зрозумілим символом Віри, а тихе „Бог заплать" — запорукою Божого милосердя? — І тому інколи, як вам стає важко від стандартности чужого міста, вам до болю хочеться побачити знайому картину: „старших братів" із свічкою і „тацою" і почути ці два сакраментальні слова, в яких замикалося так багато змісту.

Колись дома, кожної суботи як сонце заходило, по селах відзивалися церковні дзвони. А як „передзвонили на неділю" — селяни починали замітати свої подвір'я. І цей старий неписаний звичай мав у собі теж щось із своєрідного ритуалу. Може навіть було в ньому щось із спрощеної інтерпретації біблійної фрази: „отруси пил із ніг твоїх, заки ввійдеш у Дім Божий"? Невідомо — одне тільки певне: це була традиція, яку годилось зберігати — це була межа між днями праці і днем святим. І тоді, як дзвонили і як легкий сивавий пил разом з шорохом березової мітли плив над подвір'ями, вашу душу теж огортала якась святочна тишина, якась прозора легкість і спокій. І було щось дуже погідного у фіолетних сумерках суботнього вечора — щось, що дозволяло забути про втому і радіти завтрішнім днем.

Я знаю тут старшу паню, яка кожньої літньої суботи перед заходом сонця, виходить на своє невеличке подвір'я і замітаючи його, всміхається, лагідно до прохожих. Я відчуваю, що вона робить це не виключно із замилування до порядку, мені чомусь здається, що в цьому є ще інший мотив. Час від часу підносить голову, неначе б надслухувала, чи не дзвонять „на неділю'. В якомусь моменті її обличчя прояснюється: в душі вона зачуває дзвони з рідного села, їй ввижається похила сильветка її батька, що колись давно замітав у цій порі подвір'я, їй ввижаються старі липи при сільській дорозі, а далі вузькі стрічки нив... Вона віднаходить у своїй душі зворушливі мініятюри, які розгубилися по кам'яностих еміґрантських шляхах...

● Новою переможницею Каналу Ля Манш стала в четвер минулого тижня 14-річна американська учениця Лінор Моделл з Сакраменто в Каліфорнії. Вона переплила Канал з французького берега до Доверу по англійському боці впродовж 15 годин і 30 хвилин. Доплиаючи вже до берегів Британії стрінулася з сильною протилежною хвилею. Кількасот осіб, зібраних на березі, стрінули її ентузіястичними оплесками. Перед нею наймолодшим плавцем, що переплив той Канал, була 17-річна канадійка Кляйдія МекФерзон, що переплила Канал в минулому році.

Володимир Кедровський

ОБРИСИ МИНУЛОГО

(4)

Своє становище секретаря Андрій Михайлович вживав на те, щоб якнайбільше посад у земстві обсадити свідомими українцями. Тому на з'їздах статистиків або завідувачів шкільних відділів земств або ветеринарних лікарів чи агрономів можна було чути українську мову, коли не на офіційних засіданнях, то на приватних нарадах або в приятельських розмовах.

Своїм заступником на становищі помічника секретаря Губерніяльної Управи Грабенко мав відомого українського письменника й поета Миколу Федоровича Чернявського. На становищі завідувача медичного відділу був член українського гуртка, лікар Іван Наумович Козубів; завідувачем статистичного відділу був Теофан Олександрович Василівський, а його заступником Іван Степанович Лоначевський та Михайло Тихонів — усе старі українські діячі; завідувачем оцінного відділу був інженер Манджура, старий українофіл, брат відомого українськоіо етнографа та поета; завідувачем ветеринарного відділу — Володимир Іванович Сінкевич — українофільствуючий поляк.

Після того, як по революції 1905 року розгромлено Шкільний відділ Губерніяльної Управи і деяких його співробітників вислано з Херсонської губернії, а завідувача відділу Миколу Чернявського ледве пощастило врятувати від заслання, з пониженням на становище помічника секретаря, на завідувача відділу призначено в 1910 році українофіла Юрія Васильовича Федорова, а в 1911 році на завідувача статистики народної освіти призначено мене. Крім того багато було українців на менших посадах. Це була плянова й довголітня праця А. Грабенка — фактична українізація апарату Херсонського земства.

Під впливом гуртка „старих українофілів" зав'язалися різні українські гуртки молоді. Такі гуртки появилися, зокрема, в сільськогосподарській школі, в учительській семінарії, в мужеських та жіночих середніх школах. Згодом з тих гуртків вийшло багато активних діячів визвольної боротьби.

В 1917 році, коли в Києві Центральною Радою було утворено уряд, Генеральний Секретаріят на чолі з В. Винниченком, я запропонував йому запросити Грабенка на становище керівника відділу земських та міських самоврядувань при Секретаріяті внутрішніх справ. В. Винниченко, знаючи добре про діяльність Грабенка, радо запросив його приїхати до Києва. Андрій Михайлович приїхав і спинився на помешканні свого давнього приятеля Євгена Харламповича Чикаленка. Після побачення з В. Винниченком він прийшов до мене у Військовий секретаріят із словами:

— Ой, Володимире Івановичу, вам треба добре натерти вуха! Нащо ви потурбували мої старі кості та витягнули мене сюди до Києва? Тут місце іншим людям, а я для них і старий і вже не такий „революційний", як їм треба. Не думаю лишатися тут.

Довідавшись, що він спинився у Є. Х. Чикаленка, я сказав, що ввечері виберу час і прийду туди.

У помешканні Євгена Харламповича відбулася розмова, внаслідок якої Є. Х. Чикаленкові і мені вдалося переконати Андрія Михайловича, щоб він лишився в Києві й зайняв те становище, яке запропонував прем'єр-міністер. Це становище, — казали ми, — технічне, і не лише Україна, але й ціла Росія не має ліпшого, як він, знавця земських та міських справ. Бувши довголітнім „гласним" херсонської міської Думи, А. Грабенко багато працював над розв'язанням часто дуже замотаних міських справ. В думі він виступав з промовами рідко, але коли що говорив, то це для всіх мало велику вагу, „бо, — казали, — то говорить Андрій Михайлович".

За кілька тижнів А. М. Грабенко виробив досконалий плян організації земського та міського самоврядування. Але революційні події не дали можливости навіть почасти провести той плян у життя. Очевидно, Андрій Михайлович не звик до нереальної праці, яка обмежувалася лише проєктами та побажаннями. До того ж він, придивившись до всього своїм старим, практичним оком, зрозумів невідрадність становища нашого уряду й самої Центральної Ради. Тому одного разу, під час обіду, несподівано сказав:

— Оце, Володимире Івановичу, ми востаннє обідаємо в Києві разом.

— Чому так?

— Завтра ранком виїжджаю додому, бо тут нема чого мені сидіти. Вам також раджу покинути Київ і їхати на Херсонщину. Там ми з вами маємо силу, там нас знають і там перед нами величезна праця.

Я старався його переконати залишитися в Києві, бо, мовляв, незабаром усе наладнається і життя почне набирати більше організованих форм і практичного змісту. На це Грабенко відповідав, що він відчуває, що я говорю нещиро, бо й сам знаю, що все йде на гірше, а не на ліпше. Я казав йому, що тут, в центрі, люди потрібніші, бо від центру залежить бути чи не бути нашій державі. На це він відповідав, що тут треба людей, які можуть активно боротися. Треба одчайдухів, а він уже старий і для такої ролі не надається.

З сумом я попрощався з ним, щоб знову стрінутися в Херсоні в 1918 році.

До Херсону я приїхав в другій половині березня й застав там Андрія Михайловича вже на становищі голови Губерніяльної Земської Управи, на чолі Української Ради та цілого українського організованого загалу. Не зважаючи на його літа, він працював багато, не жалуючи своїх сил і здоров'я.

Арґентинське студенство та кастризм

(сдо) Студенство в Арґентині і Венесуелі та багатьох інших країнах латино - американського суходолу хворіє на кастризм. В травні громадську думку в Арґентині стурбувала вістка про те, що в північних провінціях Арґентини, що межують з Болівією то Бразилією і вкриті горами та густими лісами, жандармерія знайшла табори молодих людей, які вправлялися в партизанці. Були вони добре озброєні, мали при собі багато грошей в долярах та багато всякої комуністичної літератури. Зброя була з Куби. Такого походження була і література та навіть зовнішній вигляд партизанів, частина яких позапускала собі бороду за фіделівським зразком.

Жандармерії вдалося більшу частину цих партизанів заарештувати. І хоч всі ці партизани знаходилися в стадії теоретичної та практичної науки, все ж не обійшлося і без збройних сутичок, в яких згинув навіть один старшина жандармерії, але також й головний провідник та виховник тих партизанів, кубинець.

Вся ця партизанська акція, що була ще в своїх початках, очевидно не мала великого значення, але вразив громадську думку факт, що майже всі вони були університетськими студентами. Зрештою і цей факт міг би не мати великого значення, коли б саме цими днями не сталися ще два симптоматичні факти: на філософському факультеті буенос-айренського університету та в кордобському університеті, звідки походили ті партизани, відбулися великі маніфестації солідарности з ними. Ці маніфестації набрали такого характеру, що в Буенос Айресі правління університету відбуло декілька поважних з цього приводу засідань із наказом деканові філологічного факультету перепровадити докладне дослідження і поінформувати про його наслідки ректорат університету, а в Кордобі ректорат університету був змушений 10-го червня замкнути університет на неозначений час, щоб уникнути дальших розрухів.

Цікаво відзначити, що кастризм знаходить своїх гарячих прихильників серед університетської молоді, робітництво в Арґентині ним зовсім не захоплюється.

Річний попис учнів Музичної Студії СУМА в Клівленді

Цілорічна наполеглива праця — завершується в певну цілість на щорічних пописах наших музичних шкіл. Кожний попис стає верстовим стовпом на дорозі до наміченої цілі, реасумуючи висліди праці одного року. Музична Студія СУМА в Клівленді, під керівництвом піяністки Ірини Заячківської-Гаврилюк, влаштувала п'ятий уже з черги попис учнів Студії 31-го травня у великій залі дому СУМА, який виказав дальший ріст і систематичний розвій цієї музичної школи. На протязі шкільного року 1963/64 в Студії навчались 43 учні у клясах фортепіяну п. Заячківської - Гаврилюк та п. Слави Барнич. Поважне число батьків та гостей на цьому річному концерті учнів вказувало на зацікавлення громадянства працею Студії і виявило зрозуміння ваги музичного виховання.

Програма дещо довга, бо ж включала виступи 34-ох учнів кляс фортепіяну п. Заячківської - Гаврилюк та п. Слави Барнич, ділилась на дві частини. У першій виступали молодші учні, у другій присутні мали змогу прослухади точки старших, завансованих учнів. Слідкуючи за виступами юних виконавців у першій частині, слід відмітити велике число талановитих учнів у цій групі, які, незважаючи на ранній вік та короткий час навчання, здивували присутніх взірцевим виконанням своїх точок. Добра ритміка і старанне виконання в цій групі віддзеркалюють дбайливу та солідну працю вчительок. Ритмічно і вирівнано звучали і фортепіянові дуети.

Старша група учнів це ті, які ще декілька років тому несміливо ступали на сцену під час перших пописів Студії. Важко пізнати у цих панянках і юнаках недавніх маленьких ще хлопчиків та дівчаток. Треба ствердити, що виросли вони і під оглядом вміння, пробувши великий засяг матеріялу, що, без сумніву коштувало чимало мозольної праці не тільки їм, але й їхнім вчителькам. Та висліди варті зусилля. Із групи старших учнів варто відмітити виступи Галі Бак, Наталі Гупаловської, Марійки Мельник та Дарки Задойної. Побажати б їм тільки дальшої охоти й запалу до праці над собою.

Після закінчення програми, у доказ вдячности, учні вручили паням - вчителькам китиці рож. Учні одержали свідоцтва.

Треба направду радіти успіхами Музичної Студії СУМА; Управам Осередків у Клівленді й Пармі належить признання за те, що зуміли заохотити дітвору до праці над розвиненням талантів, не обмежуючи при тому змоги користати із Студії й не-сумівцям, членам інших молодечих організацій. (СОБ)

Голляндський історик високо оцінює нову працю проф. Наталії Полонської-Василенко

Декілька місяців тому в Лондоні, у виданні Союзу Українців Британії, вийшла ілюстрована історична праця проф. Наталії Полонської-Василенко „Україна-Русь", англійською мовою. Базуючись на історичних фактах і документах, українська учена показала в тій невеликого розміру, але принципово важливій праці, стародавні зв'язки княжої України з Центральною і Західньою Европою, незмінне тяжіння України до Заходу, як складової частини Европи. Перший закордонний відгук на її працю прийшов з Голляндії: історик, д-р Б. А. Фармасерн надрукував 6-го серпня ц.р. рецензію в газеті „Де Тейд-Маасбоде" в Амстердамі, в якій вітає видавців із випуском цінної праці „Україна-Русь" і стверджує, що західньоевропейська історіографія й досі звертає замало уваги на вплив і зв'язки княжого Києва з рештою Европи. „Настав час побачити, що Европа це щось більше, аніж лише Західня Европа", — читаємо в рецензії д-ра Фармасерн-а, який закінчує огляд побажанням, щоб Київську княжу державу було включено до історичних оглядів та західньоевропейських наукових праць.

● Британському мореплавству погрожує поважний удар: чотири спілки 65.000 британських портових робітників відкинули пропозицію докових компаній щодо нового колективного договору, щодо якого робітники вимагають значної підвишки платень. Робітник в британських доках заробляє тижнево пересічно 26.50 дол.

Стівен Н. Олек найменований ляйтенантом летунства

Стівен Н. Олек 7-го червня цього року здобув ступінь бакалавра в Ку коледжі в Сідар Репідс, Айова, і одночасно був найменований на другого ляйтенанта летунства, та має 4-го жовтня зголоситися до служби на вишкіл пілота. В 1963 р. він у рекордовому часі дістав право літати, бувши віце-президентом Товариства Офіцерів Резерви, Відділ при Ку коледжі в Сідар Репідс, а від 1962-го до 1964-го року був командантом вишкільної дружини. Стівен Н. Олек народився в Клівленді, Огайо. Він є сином відомих діячів УНСоюзу. Його батько, Миколай Олек, є головою Окружної Ради УНС в Шикаґо, а мати є головною радною УНС.

Стівен Н. Олек

Виставка праць учнів мистецької школи Л. Кузьми в Ню Йорку

У мистецькій малярській школі Любомира Кузьми в Ню Йорку закінчено шкільний рік 1963/64, як це бувало і попередніми роками, виставкою праць студентів і учнів у другій половині червня ц. р. Виставка складалася з малюнків, рисунків і графічних праць і мала разом коло 200 експонатів. Треба сказати, що ця виставка була багата і кількісно і якісно і показала загальний поступ студентів, які з року на рік добувають більше малярського знання. Передусім впадала в очі різнородність малярських і рисункових технік, бо ця школа не обмежується до навчання якоїсь одної техніки (як це буває деінде, наприклад, рисування вуглем і малювання олійними фарбами). Там були малюнки, виконані ґвашом, акварелею, яйцевою і пластиковою темперою і олією. Серед рисунків були заступлені техніки олівцем, вуглем, пером, крейдою, пензлем, рильцем, а також комбіновані, як пером і пензлем, вуглем і білою крейдою на кольоровому ґрунті і т. п.

Залежно від віку й поступу, учні були поділені на кілька груп. Діти у віці 8—12 років займали одну половину виставки, а дорослі — другу. Серед дітей першу групу творили: Павло Чарський, Розалія Гульовата, Христина Роговська, Леся Дума, Люба Андрусишин, Ліда Андрусишин, Богданна Натина. Вони показали характерну для дітей свобідну творчість, радість вислову лінією й фарбою на основі баченого і уявленого. У другій групі були: Микола Бродин, Люся Кузів, Любомира Кметик, Олесь Мотиль, Адріян Каратницький. Тут видно було більше дбайливий рисунок і краще володіння фарбою, а подекуди навіть речі на межі між дитячим і дорослим підходом. У групі молоді виставляли: Ірина Єфремова, Марта Рудик, Леокадія Пелех, Ларкіян Пелех. Хоч вони тільки однорічні студенти цієї школи, але показали поправні студії з природи (натюрморт, людина) в рисунку й малюнку. Авансовану групу творили: Олена Гердан, Дарія Костів, Галина Мирошниченко, Стефанія Мирошниченко, Андрій Стець. Ці останні студенти студіюють малярство по кілька років і вже брали участь у різних мистецьких виставках. Серед їх праць були натюрморти, красвиди, студії людини і власні композиції.

Школа артиста - маляра Л. Кузьми заслуговує на підтримку нашого громадянства, бо вона є важливим виховним чинником нашої молоді. Л. Л.

50-ліття УСС-ів в Шикаґо

50-літні Роковини повстання першої української військової формації Українських Січових Стрільців проходять в Шикаґо доволі оригінально. Нема шаблюнових академій, концертів чи сходин, але за те різні організації відзначують їх по своєму...

Сама Станиця УСС в Шикаґо є пасивна, очікує від української громадськости активности і дій. Нехай український нарід виявить свою думку про значення постання українського війська 50 літ тому.

Перші почали пластуни, пластове новацтво, котре влаштувало серед лісу стрілецьку ватру з програмою, присвяченою живим і поляглим колишнім Усусусам.

Таку ж подібну ватру влаштувало Т-во СУМА на своїй оселі. Діточа Оселя при Т-ві „Самодопомога" під режисурою своїх виховників і за ініціятивою проф. Антоновича влаштувала стрілецький табір і ватру з гарною програмою при співучасті кількасот учасників.

Польовим Богослуженням, з повагою і справжнім вояцьким порядком і щирим стрілецьким привітом генерала Шандрука відзначила 50-ліття УСС і їх посестра, 1 Українська Дивізія УНА.

За ініціятивою ОбВУА, збірний із різних Товариств Святковий Комітет рішив відзначити 50-ліття УСС всегромадським Бенкетом з привітами і головним ювілейним словом славного артиста п. Йосипа Гірняка.

Бенкет з відповідною програмою відбудеться 26 вересня у великій шкільній залі св. Миколая в Шикаґо, на котрому колишні УСС-и в числі 22 що живуть в Шикаґо, будуть почесними гостями.

Деякі молодечі організації, котрі завдячують своє існування колишнім УСС-ам, ще не виявили ніякого відруху, але треба сподіватися, що вони не забудуть, що перші такі молодечі товариства заложили кол. УССи.

За Ювілейний Комітет:
Н. Р., прес. референт.

Конґрес має винести декілька важливих рішень на цій сесії

Вашингтон. — 8-го вересня Конґрес знову приступив до праці, маючи перед собою чимало важливих завдань. З них найголовніші це — залеглий новий розподіл виборчих округ на основі рівної кількости виборців, справа медичної опіки для старших віком людей та справа більйонової економічної допомоги для области Аппалачських гір. Конґресмен Менсфілд з Монтани вважає, що Конґрес зможе вирішити всі ці справи до першого жовтня, але інші конґресмени гадають, що праця триватиме і в жовтні, коли Сенат не зможе розв'язати питання нового розподілу виборчих округ. Невелика група лібералів вирішила вдатися до обструкції, якщо буде знову відкладена пропозиція про новий розподіл виборчих округ. Конґрес стоїть також перед складною контроверсійною пропозицією щодо медичної опіки над старшими, в рамках соціяльного забезпечення. Минулого тижня Сенат схвалив таку пропозицію 49-ма голосами проти 42 і тепер цю справу вирішує спільно Конґресова Конференція.

Українська хроніка

● „Український соціялістичний рух в ретроспективі" доповідь на таку тему виголосить проф. Борис Мартос під час зустрічі членів Клюбу Круглого Стола в Ню Йорку. Відбудеться доповідь у п'ятницю 11 вересня ц. р. о год. 7:15 вечора в залі Вілкі Меморіял Білдінґ при 20 Вест 40-ва вулиця.

● Від 6-го вересня відновлено українську католицьку радіопрограму Централі Українців Католиків Манітоби, Канада. Її буде чути кожної неділі, від 2:30 до 3 по полудні, на хвилі 1050. Цією релігійно - національною програмою керує вже майже 12 років о. Семен Іжик.

● На Лекторат української мови при Віденському університеті, Австрія, цього року вписалося 15 студентів, між ними 4 чужинці. Лекторат веде фахівець з порівняльної лінґвістики д-р Степан Боднарчук. Усіх українських студентів у високих школах Відня є тепер до 30 осіб.

● Пленарне засідання Управи НТШ ЗДА відбудеться у четвер 10-го вересня в Домівці НТШ у Ню Йорку. На денному порядку, мдж ін., справа найближчих загальних зборів НТШ.

З наукових конференцій УВАН у ЗДА

ДОПОВІДЬ ПРОФ. Д-РА ІГОРЯ ГУБАРЖЕВСЬКОГО

17 - го травня на наукових збрах Філологічної секції УВАН, під головуванням керівника Секції дійсного члена Академії проф. д-ра Юрія Шевельова, виголосив доповідь на тему „Українська мовна політика в УССР протягом останнього десятиріччя і реагування на неї" керівник катедри української мови й літератури Інституту слов'янознавства проф. Ігор Губаржевський. Доповідь ця, це перша частина більшої праці, „Українська газетна мова в УССР і поза її межами".

Доповідач почав аналізу совєтської мовної політики в Україні з книжки Г. Іжакевича, що вийшла 1954 р. під назвою „Питання російсько - українських мовних зв'язків".

Закінчивши аналізу цієї книжки твердженням Іжакевича, що, мовляв, „укрінська мова піднялась на такий високий рівень завдяки постійним зв'язкам з мовою великого російського народу" і що „її творчі зв'язки" з російською мовою полягають у тому, що вона „починає засвоювати елементи російської мови", доповідач сказав, що вважає цю працю Іжакевича за один з останніх проявів сталінізму в совєтському мовознавстві на Україні.

Згадану працю Іжакевича доповідач порівняв з працею С. Ковганюка „Нотатки про мову", опублікованою 1958 року, в якій С. Ковганюк підкреслював, що головне значення мови в її національній суті, „бо у мові відкладається національна історія народу, суспільний лад, побут, світогляд". Говорячи про русизми в українській мові, Ковганюк висловив думку, протилежну Іжакевичевій, а саме, що „який би не був русизм, якщо він не являє собою відчутного стилістичного прийому — він неправомірний".

Кінець цього запізненого в совєтсько - українському мовознавстві періоду відлиги був покладений наказом совєтського уряду з 17 квітня 1959 року, яким касувалася обов'язковість викладання української мови в школах на Україні, а натомість підкреслювалась обов'язковість викладання у цих школах російської мови як мови міжнаціонального єднання соціялістичних націй.

Проаналізувавши зовнішню різницю у підході до того, яка мала б бути мова „міжнаціонального єднання в комуністичому суспільстві", між поглядами Леніна - Сталіна і поглядами Хрущова - Іллічова, доповідач зупиняється на аналізі хибности большевицької тези про мову „національну формою — соціялістичну змістом" і говорить, що „оскільки українська національна форма нашої мови є тілом українського національного духу, зв'язок між її формою і змістом є нерозривний, а тому ми і є свідками безнастанної боротьби цієї міцно поєднаної зі своїм змістом форми проти намагань штучно наповнювати її змістом не - українським або й антиукраїнським, щоб таким чином зробити її слугою чужого пана".

Розглядаючи канали русифікації української мови, доповідач подав на ствердження своїх поглядів багато прикладів, зібраних з совєтських часописів та інших видань, що вийшли в УССР протягом останнього десятиріччя.

Посилення русифікації — з одного боку, і полаблення деякою мірою протягом останнього десятиріччя терору, — з другого, спричинило й дало, принаймні, найменшу можливість виступити з дуже обережними протестами проти насильств над нашою мовою.

Проф. Губаржевський підкреслив велику ролю української молоді в боротьбі проти русифікації нашої мови в УССР, зазначивши, що сучасна молодь на Україні є набагато відважніша від підсовєтської молоді часів Сталіна, вона не переживала сталінського терору, а крім того, вона живе в той час, коли комуністичні гасла є для неї вже застарілими, відсталими і в практиці совєтської дійсности скомпромітованими гаслами „батьків" і „дідів". Вона, як кожна молодь, шукає свіжого й нового, молодого й незнаного. „В умовах таких настроїв, — каже доповідач, — самотужки формуються молоді мовознавчі кадри, які в Україні не мають учителів, бо мовознавці старшого покоління або вимерли або знищені, не залишивши своїх наукових наступників. Працювати теперішнім молодим мовознавця дуже тяжко, і тому тим більше треба шанувати її наполегливу наукову працю.

Боротьба проти русифікації триває, але борються не маси— бореться частина інтелігенції. „Громадського руху", про наявність якого говорив ред. М. Добрянський, немає. Його оптимізм, на жаль перебільшений. „Тим часом, — говорить проф. Губаржевський, — є в поглядах на цю справу й скрайні песимісти. Таким, напр., є автор статті „Московський наступ не слабне" („Наша мета", ч. 4. з 20 січня 1960 року). Він зовсім не бачить опору русифікації на Україні".

Московський наступ не слабне, і ми, закликаючи до реальної протидії цьому наступові наше українське суспільство поза межами батьківщині, ні в якому разі не повинні виходити з помилкової думки, що „на рідних землях таку протидію не можна провести". Саме там вона проводиться, а ми повинні, користаючи з нашиї свободи дій, допомогти цю протидію зміцнити й поглибити".

Цю протидію, на думку доповідача, крім науково - фахової аналізи дій ворога на цій ділянці боротьби, треба підтримувати культурою і єдністю нормативної структури мови нашої закордонної преси, літератури, наукових видань, промов, проповідей, радіопересилань, усіх типів української школи,що показували б, якою повинна бути наша мова, а не якою вона бути не повинна.

„Нарешті, — закінчує професор Губаржевський, — ми повинні серйозно заходитися виховувати поза межами України наші мовознавчі кадри, вільні від совєтських ідеологічних впливів і озброєні найновішими досягненнями в галузі методології наукових досліджень, користаючи насамперед з керівництва таких учених, як проф. Шевельов, проф. Смаль - Стоцький, проф Рудницький, проф. Ковалів і небагатьох інших. Ми повинні посилити інтерес нашої закордонної молоді до студіювання української мови. Мало того, в наших національних інтересах є не тільки забезпечити українознавчі науки сильними вченими - фахівцями, а й озброїти КОЖНОГО Українця, що закінчує за кордоном вищий учбовий заклад з будь-якого фаху, солідним знанням історії України, її мови й літератури".

Присутні вислухали доповідь з помітним інтересом, про що свідчили запитання й виступи, в яких не раз було висловлене побажання, щоб доповідь була повністю надрукована.

О.

ПІСЛЯ КОШИЦЯ — НЕСТОР ГОРОДОВЕНКО

(Посмертна згадка)

Поховали пана-отамана
В сиру землю глибоко... —

— слова з історичної, з козацьких часів, пісні, що її так любив Нестор Городовенко, нащадок давнього українського роду, славетний диригент славетного колись на Батьківщині хору „Думка". У понеділок, 24 серпня, під жалібний спів дзвонів, зібралися у православному Соборі св. Софії в Роземонті маси українців — православні, католики, протестанти, не тільки з Монтреалю, де останні 15 років жив великий мистець, а й із Торонта, Гемілтону, Оттави, Шикаґо, Ню Йорку, щоб там спільно помолитись за спокій душі мистця і попрощатися з ним назавжди. На мальовничій горі біля Монтреалю поховали отамана української пісні в сиру землю глибоко, а в той час із різних українських радіоавдицій звучали з платівок чудові пісні хору „Українa" при Філії Українського Національного Об'єднання в Монтреалі. Тим хором довгий час диригував незабутній майстер. Після похорону, на чолі з архиєпископом Михаїлом, відбувся останній обід у залі УНО. Як колись Олександром Кошицем, так до останнього дня Нестором Городовенком опікувалося це Об'єднання, даючи їм змогу працювати і творити далі мистецькі цінності, поза межами України.

Славою України звав Тарас Шевченко нашу пісню. Славою України називаємо й Нестора Городовенка, який так багато зробив у ділі розвитку нашого вокально-хорового мистецтва на Батьківщині, в особливо важких обставинах поневоленої країни, і тут, за кордоном, де багато труднощів іншого порядку. Не існувало їх для дорогого Нестора, бо все перемагає любов і творчість.

(лп)

Доповідь на актуальні теми в Дітройті

Заходами місцевого Відділу Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України відбулася в неділю 10 травня доповідь ред. Романа Ільницького з Ню Йорку на тему: „За нову українську політику на американському континенті". Доповідача представив голова Відділу ОПВВУ Любомир Татух, який і проводив дискусію після доповіді.

Прелеґент виступав день перед тим в Шикаґо, запрошений туди місцевим товариством „Самопоміч", і говорив там на цю саму тему. В основному ред. Ільницький виклав у своєму виступі тези доповіді, яку він виголосив на засіданні Політичної Ради УККА, в Ню Йорку 5 жовтня 1963 р., і яка була предметом дальших нарад Екзекутиви УККА, про що відомо з пресових повідомлень.

В Дітройті 100 осіб, активних у громадському, політичному та виховно-шкільному житті нашої громади, вислухали з заінтересуванням, надиханого оптимізмом і вірою у великі спроможності української громади, — виступу. Важко у короткому звідомленні подати вичерпно думки доповіді ред. Ільницького. Тут я хотів би обмежитися тільки згадкою деяких проблем, що їх порушив доповідач. На першому місці він поставив справу українського шкільництва, без якого, на його думку, немислиме дальше існування української групи і її життя.

Прелеґент докладно проаналізував теперішній стан нашого шкільництва та подав пляни, як піднести його на вищий рівень і як забезпечити йому дальший успішний розвиток. Він теж подав свій погляд на ідеал виховання української молоді на американському континенті та вказав на її призначення. Варто назвати головні точки цього ідеалу: 1. Будь добрим американцем. 2. Будь гордим на своє українське походження 3. Старайся, щоб усі твої почини і діла поширювали славу українського імени і помножували впливи української громади. 4. Пам'ятай, що нація, з якої ти походиш, бореться за своє національне і соціяльне визволення і що вона чекає на твою допомогу. 5. Втримуй духовий зв'язок з Україною. Будь у курсі її культурного, господарського і політичного розвитку. 6. Сприяй розвиткові української науки, літератури і мистецтва. Їх високий рівень буде найкращим вкладом українського духа в американську культуру. 6. Дорожи українською Церквою і давай їй всесторонню підтримку. 7. Твори українські школи: нижчі, середні і високі та виповни їх духом любови і пошани до Америки і до України. Старайся, щоб українські школи були інституціями високого научного і виховного рівня. 8. Не вдоволяйся малим. Змагай до великого. Доложи всіх старань до того, щоб твої діти дістали якнайкращу освіту і щоб вони зайняли гідне місце в житті американського народу. 9. Бери активну участь в американському політичному житті. Будь добрим виборцем і добрим кандидатом на ті публічні становища, на які покличе тебе суспільність. 10. Бери активну участь в господарській самоорганізації української суспільности. Організуй банки і фінансові установи. 11. Плекай українські традиції, звичаї обичаї, українську мову, читай українську пресу і українські книжки, будь членом українських клюбів і товариств. Будь характерним членом американської нації й української громади. 12. Співпрацюй з людьми неукраїнського походження. Пізнавай і шануй їх культуру. 13. Дбай про фізичну тугість свою, своєї родини і цілої суспільности. Борися проти культу життя без ідейного змісту і високих поривів.

З інших справ, які порушив ред. Ільницький, були: будова українських Народніх Домів, розбудова літніх і денних таборів української молоді, організація соціяльної опіки над українцями в Америці, впровадження тільки одного загально - національного свята, переселення українців до Манітоби та інші.

Після доповіді розвинулася широка дискусія, в якій забирали голоси ред. М. Бажанський, який згадував свою недавню розмову з сенатором Юзиком, який теж підносив актуальність іміграції українців до Манітоби для підсилення української групи в Канаді; директор Іван Вілоус, який висловлював признання доповідачеві за актуалізування проблем укр. шкільництва, пані Любінецька і панна Іванка Кучер, які порушували шкільні справи, п. Богдан Гарасевич, що говорив про важливість створення українського центру в Канаді, інж. Варивода, п. Осип Бойчук, проф. Шашло, який підкреслював потребу таких доповідей, які побудовані на оптимізмі і вірі в українську людину та інші.

І. Я.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

Згадка про співака Модеста Менцінського

У „Радянській Культурі" з 30 серпня надруковано статтю Л. Кореневича „Із світовою славою" — про видатного оперового співака з Новосілок під Перемишлем, випускника німецької вокальної школи у Франкфурті над Майном, Модеста Менцінського (1876 - 1935). Розповівши про славетного українського співака, автор додає: „Було б добре, якби видавництво „Мистецтво" і Державний комітет Ради Міністрів УССР по радіомовленню і телебаченню зацікавився ним... Треба воскресити в історії української і світової культури ім'я Модеста Менцінського. Ним може пишатися український народ, як своїм талановитим сином".

У статті згадано, що збереглося чимало світлин тенора М. Менцінського у різних оперових ролях і навіть деякі платівки з записом його співу.

Совість і правда

Молода мати в колгоспі ім. Шевченка на Кіровоградщині, Катерина Сороченко, потрапила під суд за відмову вийти на колгоспну працю „з шестимісячним сином, не зовсім здоровим". У листі до „Радянської України" з 29 серпня вона скаржиться на голову колгоспу Костюченка, партапаратчика й бюрократа, який покликав її і кричав: „Щоб завтра була в ланці, а то..." На вимогу Костюченка Катерину Сороченкову судили: „Мене звинуватили у всіх гріхах, навіть не надавши можливости виправдатись. Костюченко не любить тих, хто не завжди його слухає, от він і віддячив. А де ж його совість? Дуже прошу: допоможіть йому знайти совість, а мені — правду".

Школи в Україні

„Нині школи прийняли 7 мільйонів 335 тисяч дітей і підлітків та 1 мільйон 300 тисяч працюючої молоді. Це на 344 тисячі більше, ніж торік. До перших клясів прийшло багато тисяч малюків". Далі з повідомлення міністра освіти УССР, А. Бондар, надрукованому в „Молоді України" з 1 вересня, довідуємось, що в Україні працює тепер близько 37 000 загальноосвітніх шкіл усіх типів — 8-річних, середніх — себто 10-річних, які були 11-тирічними до нової реформи, а також шкілінтернатів, де діти повинні й жити. „До існуючих шкільних приміщень добудовано 530 спортивних заль, 5,000 клясних кімнат" — дуже мало, як на так велику кількість учнів.

Збори Відділів Українського Народного Союзу

П'ЯТНИЦЯ, 11-го ВЕРЕСНЯ 1964 Р.:

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. Місячні збори Запор. Січ — 155-ий Відд. в год. 7-ій веч. в приміщенні УНДому, Стейт вул. Просимо всіх членів прибути. — Мих. Фединишин, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Квартальні збори Т-ва Запор. Січ — 325 Відд. точно о год. 8-ій веч. Уряд просить прибути, бо є важні справи. — А. Цюпа, секр.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Запор. Січ — 371 Відд. в год. 8-ій веч. в Січовій залі. Проситься вплачувати вкладки на зборах. — мгр. І. Оверко, пред., Ю. Варанюк, секр., П. Заболоцький, касир.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Управа Т-ва ім. Дм. Вітовського — 375 Відд. пригадує і просить вплачувати вкладки як слідіє: кожної другої п'ятниці в місяці в ЗУАДК при 5020 N. Old York Rd. від год. 7-8:30 веч.; кожної другої неділі в місяці в Укр. Клюбі при 847 N. Franklin St. від год. 12-1:30 по пол. — П. Тарнавський, секр.

Потребуєте дешевої позики?

ЯКЩО ВИ Є ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ — ДІСТАНЕТЕ ПОЗИКУ НА СВОЮ ГРАМОТУ І ТО ТІЛЬКИ НА —

4 % річно!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ ДАЄ ДУЖЕ ДЕШЕВІ ПОЗИКИ НА ЧЛЕНСЬКІ ГРАМОТИ. ВИСОТА ВІДСОТКІВ ТІЛЬКИ —

4 % річно!

ТАРЗАН, ч. 5305. Бетті і Адам Стовн...

Сем Вотерс відійшов на конечні лови... Але раніше він промовив до зненавидженого Адама Стовна,

— Будь ласка, Адаме, — звернулася Бетті. — Прийміть від мене перепросини за мого батька.

— Він є упереджений у відношенні до людей від часу, коли втекла моя мати з іншим чоловіком!